

Açıkel-Gülel, E. ve Daşbaş, S. (2019). Suça Sürüklenmiş Erkek Çocuklarla Aile Aidiyeti ve Yaşam Doyumu İlişkisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(3), 965-987.

Araştırma

Makale Geliş Tarihi:16.04.2019
Makale Kabul Tarihi:26.06.2019

SUÇA SÜRÜKLENMİŞ ERKEK ÇOCUKLARDA AİLE AİDİYETİ VE YAŞAM DOYUMU İLİŞKİSİ¹

Relationship Between Family Sense of Belonging and Life Satisfaction of Male Children Who Dragged into Crime

Esin AÇIKEL GÜLEL*

Serap DAŞBAŞ**

* Sosyal Hizmet Uzmanı, İstanbul Maltepe 3 No'lu Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

** Doç. Dr. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, gserap@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-0969-6393

ÖZET

Çocukların istenmedik davranışları, çocukların gelişimlerine ve aile yaşamına zarar vermekte ayrıca toplumsal olarak ciddi sorunlara da yol açabilmektedir. Bu nedenle, çocukları suça iten faktörleri ortaya koymak, izlemek, bu konuda aileleri ve eğitimcileri işin içine katan hem önleyici hem de müdahale edici çalışmalar planlamak gerekmektedir.

Bu araştırmada, suça sürüklenmiş çocukların aile aidiyeti ve yaşam doyumunun incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda İstanbul'da bulunan Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Maltepe 2 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Çocuk Eğitimevi'nde 15-18 yaş grubunda bulunan 226 suça sürüklenmiş erkek çocuk çalışmaya dâhil edilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda Kişisel Bilgi Formu, Aile Aidiyeti Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği

¹ Bu çalışma, birinci yazarca tamamlanmış Yüksek Lisans Tezi kapsamında elde edilen bilgi ve sonuçları içeren orijinal araştırma makalesidir; daha önce başka bir yayın organında yayınlanmamıştır veya yayınlanmak üzere başka bir yayın organına gönderilmemiştir.

kullanılarak veriler elde edilmiştir. Verilerin analizinde betimsel analizler, bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi ve pearson korelasyon analiz tekniği kullanılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre, araştırmaya dâhil edilen çocukların aile aidiyetinin yüksek düzeyde, yaşam doyumunun ise orta düzeyde olduğu görülmüştür. Çocukların aile aidiyetinin kardeş sayısı, ailenin birlikte yaşama durumu, anne veya babanın ceza evinde kalma durumu, evden kaçıp kaçmama durumu ve babanın madde kullanma durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı gözlenmiştir ($p<0.05$). Aile yapısı ve babanın alkol kullanma durumu ile aile aidiyeti arasında ise anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Ayrıca çocukların yaşam doyumu arttıkça aile aidiyetinin de artış gösterdiği ya da bir başka deyişle aile aidiyeti arttıkça yaşam doyumunun da arttığı belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: *suça sürüklenmiş çocuk, aile aidiyeti, yaşam doyumu*

ABSTRACT

Undesirable behaviors of children can harm children's development and family life and can cause serious social problems. Therefore, it is necessary to plan and monitor the factors that push juvenile into crime, and to plan both preventive and interfering studies that involve parents and educators in this matter.

In this study, it is aimed to examine family belonging and life satisfaction of juveniles pushed to crime. In this respect, 226 boys convict in Maltepe Children and Youth Closed Penitentiary Institution, Maltepe No.2 I Type Closed Penitentiary Institution and Juvenile Correctional Facility located in İstanbul 15-18 age group were included in the study. For the study, data were obtained by using Personal Information Form, Family Sense of Belonging Scale and Life Satisfaction Scale. In the analysis of the data, descriptive analysis, independent samples t test, one way ANOVA and Pearson's correlation analysis techniques were used.

According to the findings, the self-esteem, family sense of belonging perceptions of the juvenile included in the study were at a high level and their perception of life satisfaction was at a medium level. It was observed that there are significant differences between family sense of belonging and variables such as the number of siblings, family co-existence, maternal or paternal residence status, whether or not to escape from the house and the father's substance use status ($p<0.05$). There was no significant difference between family structure and father's alcohol use and family sense of belonging. In addition, as the life satisfaction of children increased, family sense of belonging increased or in other words life satisfaction increased as family sense of belonging increased.

Keywords: *Juvenile Pushed to Crime, Family sense of belonging, life satisfaction.*

GİRİŞ

Gelişme ve sanayileşmeye paralel olarak yurtdışında ve ülkemizde özellikle kentlerde suç işleme oranları artış göstermekte, suç işleyenler arasında çocuk ve gençlerin oranında da bir artış görülmektedir. Özellikle gelişmiş ülkelerde çocuklar arasında da suça eğilim kaygı verici bir hızla artmaktadır. Ayrıca polis kayıtlarına girmeyen çocuk ve gençlik suçları da dikkate alındığında, araştırmalarda çocuk ve gençleri suça iten nedenler açısından aile ile ilgili faktörlerin ön plana çıktığı görülmektedir (Eaton ve diğ., 2006; CDC, 2005; Quinn ve diğ., 2007; USDHHS, 2005).

Literatürde çocuk suçluluğunun çeşitli nedenlerinden bahsedilmektedir. Özellikle boşanmaların artması, aile içi şiddet ve çatışmalardaki artış, geniş aileden çekirdek aileye doğru bir dönüşümün olması ve bu süreçte aile aidiyetinde ortaya çıkan değişimler, çocuk yetiştirmede ortaya çıkan daha zorlu koşullar, olumsuz çevre faktörleri ve eğitim süreçlerinden yararlanamama gibi değişkenlerin suça sürüklenmiş hükümlü çocuk sayısında anlamlı artışlara yol açtığı belirtilmektedir. Ayrıca genelde aile içi faktörlerin, özelde çocukla kurulan bağ ve olumlu ilişkilerin hem çocuk, hem de ailedeki diğer bireylerin davranışları üzerinde çok önemli etkilere kaynaklık ettiğine işaret edilmektedir (Clancy ve Maguire, 2017; Bean ve diğ., 2016).

Son yıllarda gerçekleştirilen araştırmalara göre aile, çocuk suçluluğunu olumlu ya da olumsuz etkileyen gruplar arasında en önemli toplumsal yapılardan birisi olarak görülmektedir. Evlerinde yakın bir ilgiyle aidiyet duygusunu yaşayan çocuklar, mutluluk duygusunu güçlü bir şekilde yaşamakta ve bu durum onların davranışlarına yansımaktadır. Araştırmacılara göre, aidiyeti güçlü, hoşgörülü ve demokratik ailelerde büyüyen çocuklar, arkadaşlarıyla ilişkilerinde daha etkin, girişken, yaratıcı fikirler öne sürebilen, fikirlerini serbestçe söyleme eğiliminde görülen ve istenmedik davranışları en az düzeyde sergileyen çocuklar olmaktadır. Ayrıca aile bireyleriyle olumlu ilişkiler içinde olan çocukların yaşama dair daha olumlu duygular içinde olduğu görülmektedir. Buna karşılık, daha sert bir denetim altında tutulan, aile içi ilişkilerin olumsuz ve sorunlu olduğu ortamlarda büyüyen çocuklarsa, boyun eğme ve saldırganlık gibi davranışlara yönelmekte ve çevreleriyle çok ciddi sorunlar yaşayabilmektedirler. Bu durum kontrol altına alınmadığında ise çocukların yasa dışı davranışlara yönelmesi ve sonucunda da hüküm giymesi söz konusu olabilmektedir (Veenhoven, 2015; WHR, 2018).

Çocuğun dünyaya geldiği andan itibaren, anne babasının ne kadar duyarlı ve destekleyici olduğu çocuğun gelişiminin her evresini -bebeklik, çocukluk ve gençlik

dönemleri de dâhil olmak üzere- etkilediği ve bu duyarlılık ve destekleyici rolü geliştirmede aile içi ilişkilerin oldukça önemli olabileceği uzun yıllardır bilinmektedir (Perry ve diğ., 1998). Bu konuda çocukların gelişimleri üzerinde ebeveyn bağlanma stillerinin de önemli bir etkisi olduğu ve gelişimsel gecikmesi olan çocukların annelerinin güvensiz bağlanma stiline sahip olduğu da belirtilmektedir (Aslantürk ve Saruç, 2018). Olumlu ebeveyn davranışları ve çocukla kurulan kaliteli ilişkiler gençlerin sergilediği şiddet davranışlarında kısa ve orta vadeli dönemde azalmaya işaret etmektedir (Rakow ve diğ., 2009). Bu bakımdan çocukların suça sürüklenmesinin uzun yıllar sürebilecek olumsuz sonuçlarının etkisini azaltmada da aile ile ilgili değişkenlerin etkililiğinden söz edilebilir.

Aileye bağlılığın (ebeveynlere yakınlık, algılanan aile desteği, tatmin, sevilen ve aranan duygu olarak tanımlanmıştır) önemi akademik literatürde yaygın olarak kabul görmüştür. Aileye bağlılık; duygusal sıkıntı, intihar, şiddet, madde kullanımı, erken cinsel ilişkiler ve hamilelik gibi sağlıksız risk davranışlarına karşı, ergenlerin en güçlü koruyucu faktörlerden biri olarak tanımlanmaktadır (Marjorita ve diğ., 2018). Ebeveynler ve gençler arasındaki güçlü bağlar, özellikle ebeveynler gençlerin özerkliğini destekleyici sosyal ve etkileşimli bir yaklaşıma sahiplerse, gençlerin sağlık açısından riskli davranışlara maruz kalma olasılığı azalmakta buna karşın yaşam doyumu ve olumlu tutumlar artmaktadır. Bireyler gerçekte genellikle hayatlarının ergenlik aşamasında ebeveyn desteğine ve rehberliğine daha fazla ihtiyaç duyarlar. Bu süreci sağlıklı atlatan ergenlerde aile aidiyet duygusunun daha da arttığı görülmüştür (Salvy ve diğ., 2017).

Bu kapsamda aile aidiyeti pozitif aile ortamının anahtarlarından birisidir. Aidiyet, ebeveynler ve çocuklar arasında zamanla süren karşılıklı duygusal bağıdır. Bağlılık, pozitif aidiyet duygusu yaratır ve ailenin tüm üyelerini güvende hissettirir. Güçlü aidiyeti olan ailelerde tüm fertlerin birlikte, eğlenceli ve anlamlı aktivitelere girişmeleri, bire bir yakın kişisel anlar yaratmaları, aile geleneklerini geliştirdikleri ve gerektiğinde birbirlerine bu konuda yoğun destek sağladıkları görülmüştür (Hedin, 2012). Ayrıca sosyal destek ile yaşam doyumu arasında pozitif bir ilişki olduğu önceki çalışmalarda da kanıtlanmıştır (Kong ve You, 2013). Aile aidiyetinin ergenlerde birçok psikolojik ve sosyal problemin ortaya çıkmasını engellemeye yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle suça sürüklenmiş hükümlü çocukların aidiyet duygusunu anlamak ve bu noktadan hareketle onları suça sürükleyen süreçler ve demografik özellikleri betimlemek gelecekte onların problemlerin çözümlerine yönelik uygulamalara önemli bir temel oluşturabilir.

Yapılan araştırmalar, suç işlemiş ve cezaevinde hüküm giyen çocuklarda istenmedik davranışların, sağlığı ve güvenliği tehdit eden birçok ciddi tehlikenin, önlenbilir nitelikte

olduğunu göstermektedir. Bu tür istenmedik davranışlar şiddet, madde kullanımı, saldırganlık, hırsızlık ve gaspa kadar giden bir biçimde ortaya çıkabilmektedir. Bunların çocuklar için birçok zarar verici ve hatta ölüme götüren sonuçları olabilmektedir. Birçok riskli ortamla karşılaşan çocukların bu tür davranışlarında her geçen gün bir artış olduğu gözlemlenmektedir (USDHHS, 2005).

Ailede başlayan sokağa, okula ve diğer toplumsal yapılara transfer edilen çocukların istenmedik davranışları hem onların gelişimlerine hem de aile yaşamına zarar vermekte ve çok ciddi sorunlara yol açmaktadır. Bu nedenle, çocukları suça iten faktörleri ortaya koymak, izlemek, bu konuda aileleri ve eğitimcileri işin içine katan hem önleyici hem de müdahale edici çalışmalar planlamak gerekmektedir (Hamamcı ve Sevim 2004).

Bu araştırmada, İstanbul İlinde bulunan çocuk cezaevleri ve eğitim evlerinde (*Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Maltepe 2 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Çocuk Eğitimevi*) suça sürüklenmiş 15-18 yaş arası çocukların sosyo-demografik özelliklerine göre aile aidiyeti ve aile aidiyeti ile yaşam doyumu ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda ele alınan araştırma soruları şunlardır: (a) Suça sürüklenmiş hükümlü çocuğun aile aidiyeti sosyodemografik özelliklerine göre farklılaşmakta mıdır? (b) Suça sürüklenmiş hükümlü çocuğun aile aidiyeti ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Çocuklarda ortaya çıkan istenmedik davranışların, şiddete ve hükümlülüğe kadar giden süreçlerin aile değişkenleri açısından sağlıklı bir şekilde ele alınmasının alana ve bu problemin çözümüne önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca literatürde suça sürüklenmiş hükümlü çocukların aile aidiyetinin incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu araştırma özgün bir çalışma olup suça sürüklenmiş hükümlü çocuklar ve ailelerine dair farklı bir bakış açısı sunmaktadır.

YÖNTEM

İstanbul'da bulunan *Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Maltepe 2 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Çocuk Eğitimevi*'nde kalmakta olan Cezaevlerinde 15-18 yaş arası hükümlü çocukların sosyo-demografik özelliklerine göre aile aidiyeti ve yaşam doyumunun ilişkisini incelemeyi amaçlayan bu çalışma nicel bir araştırma olup ilişkisel tarama modeli ile yürütülmüştür.

İlişkisel tarama modelleri iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2012). Bu araştırma deseninde üzerinde çalışılan konu ve olay, araştırmacının

yönlendirmelerinden ve manipülasyonlarından bağımsız olarak ortaya çıkmıştır. Bu desende karşılaştırma yapılacak grupların oluşumunda araştırmacının herhangi bir etkisi ve müdahalesi söz konusu değildir (Büyüköztürk ve diğ., 2008).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul Maltepe Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü ve İstanbul Çocuk Eğitimevi'nde bulunan 15-18 yaş arası hükümlü çocuklar oluşturmuştur. 2017 yılı itibariyle İstanbul'da Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda, 15-18 yaş grubunda 115 hükümlü çocuk; Maltepe 2 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda 15-18 yaş grubunda 35 hükümlü çocuk; İstanbul Çocuk Eğitimevi'nde 145 hükümlü çocuk bulunmaktadır. Bu çocukların hepsi erkektir. Bu nedenle araştırma suça sürüklenmiş hükümlü erkek çocuklarla yürütülmüştür. Araştırma kapsamında bu çocukların hepsine ulaşılmaya çalışılmıştır. Ancak çocukların nakil ve tahliye gibi nedenlerle cezaevinden ayrılmasından dolayı veri toplama sürecinde 226 hükümlü çocuğa ulaşılabilmektedir. Bu araştırmayı yürütmek için Adalet Bakanlığı'ndan gerekli izinler alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla 'Kişisel Bilgi Formu', 'Aile Aidiyeti Ölçeği' ve 'Yaşam Doyumu Ölçeği' kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilen ve hükümlü çocukların demografik özelliklerini ve aileleri ile ilgili bilgilerini tespit etmeye yönelik sosyodemografik bilgi formu kullanılmıştır.

Aile Aidiyeti Ölçeği

Mavili, Kesen ve Daşbaşı (2014) tarafından geliştirilen Aile Aidiyeti Ölçeği 5'li Likert tipi bir ölçektir. Kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Toplam 17 maddeden oluşan ölçeğin kendilik aidiyeti alt boyutunda 12, aile aidiyeti alt boyutunda ise 5 madde bulunmaktadır. Ölçek maddeleri 1=tamamen katılmıyorum, 2=katılmıyorum, 3=kararsızım, 4=katılıyorum ve 5=tamamen katılıyorum şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekte 13 olumlu ve 4 olumsuz (m5, m7, m9 ve m12) madde bulunmaktadır. Olumsuz maddeler ters çevrildikten sonra alt boyutlara ve ölçeğin tamamına ilişkin toplam puanlar hesaplanmaktadır. Kendilik aidiyeti boyutunu oluşturan maddeler; m1, m3, m4, m6, m7, m10, m11, m12, m13, m14, m15 ve m17 numaralı maddelerdir. Aile aidiyeti boyutunu oluşturan maddeler ise; m2, m5, m8, m9 ve m16

numaralı maddelerdir. Ölçeğin genelinden alınan yüksek puanlar genel aile aidiyetine yönelik algının yüksek olduğunu ifade etmektedir. Benzer şekilde, ölçeğin alt boyutlarından alınan yüksek puanlar; kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti algısının yüksek olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti alt boyutları için Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayıları sırası ile 0,93 ve 0,82 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin bütününe ait hesaplanan Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı ise 0,94'tür.

Yaşam Doyumu Ölçeği

Diener ve diğerlerinin (1985) tarafından geliştirilen, Köker (1991) tarafından Türkçe'ye uyarlanan, Dağlı ve Baysal (2016) tarafından geçerliği ve güvenirliği yeniden hesaplanan Yaşam Doyumu Ölçeği, 5 maddeden oluşan tek boyutlu bir ölçektir. 7'li Likert tipinde olan ölçekte maddeler; 1= Hiç uygun değil, 2= Uygun değil, 3=Biraz uygun değil, 4= Ne uygun ne uygun değil, 5= Biraz uygun, 6=Uygun ve 7=Çok uygun şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 5 ile 35 arasında değişmektedir. Yaşam Doyumu Ölçeğinden alınan yüksek puanlar yaşam doyumuna yönelik algının yüksek olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin iç tutarlılığını incelemek için hesaplanan Cronbach Alfa değeri 0,87, ölçüt geçerliği için hesaplanan korelasyon katsayısı ise 0,82 olarak raporlanmıştır. Bu çalışmada, ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı sırası 0,77 olarak hesaplanmıştır.

Veri Toplama Süreci

Araştırma verilerini toplamak üzere Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü'nden veri toplama izni alınmıştır. İzin alındıktan sonra belirlenen ceza infaz kurumlarına gidilmiş ve kurum idarecilerine çalışmanın amacı ve nasıl gerçekleştirileceği hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra da görüşme için uygun olan saatlerde çocuklarla birebir görüşme yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Katılımcıların aile aidiyeti ve yaşam doyumunu belirlemek için betimsel analiz teknikleri (ortalama, standart sapma, en yüksek ve en düşük değerler) kullanılmıştır. Ayrıca Aile Aidiyeti Ölçeğinden almış oldukları puanları; yaş, eğitim durumu, aylık gelir, kardeş sayısı, aile yapısı, aile durumu, anne-baba durumu, anne-baba eğitim durumu, şiddet görme durumu, anne-babanın ceza evinde kalma durumu, algılanan okul başarısı, evden kaçma durumu, madde deneyen arkadaş sahip olma durumu ve yakın çevrenin alkol-

madde kullanma durumu değişkenlerine göre karşılaştırmak için veriler normal dağılıma uygun olduğundan bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Parametrik testler birtakım varsayımlara dayanmaktadır. Analizler gerçekleştirilmeden önce bu varsayımlar kontrol edilmiştir. İlk olarak, normal dağılımı güçleştiren, veri setinde uç değer olarak yer alan gözlemlerin bulunup bulunmadığı araştırılmıştır. Bu doğrultuda, verilere ait kutu grafikleri oluşturularak, veri setinde uç değerlerin bulunup bulunmadığı incelenmiştir.

Kullanılan analiz teknikleri, bağımlı ve bağımsız değişkenler Tablo 7'de gösterilmiştir. Verilerin düzenlenmesi ve alt problemlere göre analiz edilmesi işlemleri için SPSS 24.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Güven düzeyi %95 olarak alınmış ve elde edilen sonuçlar bu orana göre yorumlanmıştır.

Çizelge: 1 Bağımlı, Bağımsız Değişkenler ve Kullanılan Testler

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Kullanılan Test
Aile aidiyet ölçeğinden elde edilen puanlar	Kardeş sayısı	Tek yönlü varyans analizi
	Aile yapısı	Bağımsız örneklem t testi
	Anne babanın birlikte yaşama durumu	
	Anne-babanın ceza evinde kalma durumu	
	Evden kaçma durumu	
	Babanın alkol ve madde kullanma durumu	

Pearson Korelasyon analiz tekniği kullanılarak, katılımcıların Aile Aidiyeti Ölçeğinden almış oldukları puanlar ile Yaşam Doyumu Ölçeğinden almış oldukları puanlar arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde ilk olarak katılımcıların sosyodemografik özellikleri, ailelerinin özellikleri ve işlenen suça ilişkin bazı bilgilere yer verilecektir. İkinci olarak aile aidiyeti ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiye değinilecek ve son olarak da aile aidiyetinin bazı değişkenlerle ilişkisi incelenecektir.

Aşağıda yer alan Çizelge 2'de katılımcıların demografik özellikleri, aile özellikleri ve suça ilişkin bilgilerine yer verilmiştir.

Çizelge: 2 Katılımcıların Demografik Özellikleri, Aile Özellikleri ve Suça İlişkin Bilgiler

Sosyodemografik özellikler	Sayı	(%)
Yaş		
15	13	5,8
16	48	21,2
17	160	70,8
18	5	2,2
Eğitim Durumu		
Okur-yazar değil	17	7,5
İlkokul	33	14,6
Ortaokul	124	54,9
Lise	43	19,0
Diğer (Okuma bilip yazma bilmeyen)	9	4,0
Ailenin Gelir Düzeyi		
Hiç yok	9	4,0
Bilmiyor	40	17,7
200-1200 TL	59	26,1
1201-1800 TL	53	23,5
1801 TL ve üzeri	65	28,8
Kardeş Sayısı		
1-3	87	38,5
4-5	78	34,5
6 ve üzeri	61	27,0
Aile Yapısı		
Çekirdek	125	55,3
Geniş	101	44,7
Ebeveynlerin Birliktelik Durumu		
Birlikte	153	67,7
Ayrı (boşandılar)	73	32,3
Ebeveynin Cezaevinde Kalma Durumu		
Evet	82	36,3
Hayır	144	63,7
Çocuğun Kaç Yıl Hüküm Giydiği		
1-3	90	39,8
4-6	64	28,3
7 ve üzeri	72	31,9
Çocuğun Hangi Suçtan Hüküm Giydiği		
Cinayet & Kasten öldürme	4	2,0
Cinsel istismar	14	6,2
Hırsızlık	136	60,2
Hırsızlık ve diğer suçlar (gasp, yaralama, yağma vs.)	18	7,6
Silahla yağma	9	4,0
Uyuşturucu	13	5,8
Yağma	32	14,2

Çocuğun Evden Kaçma Durumu		
Evet	147	65,0
Hayır	79	35,0
Babanın Alkol Kullanma Durumu		
Evet	52	23,0
Hayır	174	77,0
Babanın Madde Kullanma Durumu		
Evet	18	8,0
Hayır	208	92,0

Çizelge 2 incelendiğinde, katılımcıların %70,8'inin 17 yaşında olduğu görülmektedir. Eğitim durumuna bakıldığında %54,9'u ortaokul mezunudur ve %7,5'i okur-yazar değildir. Aylık gelir durumlarına bakıldığında %4'ünün hiç geliri bulunmazken % 28,8'inin de 1801 ve üstü geliri vardır. Kardeş sayısına göre incelendiğinde, %38,6'sı 1-3 arası kardeşe sahipken %27'si 6 ve daha fazla kardeşe sahiptir. Çekirdek aileye sahip olanların oranı %55,3'tür ve %67,7'si ebeveynleri birlikte yaşamaktadır. Annesi veya babası cezaevinde kalanların oranı %36,6'dır. %39,8'i 1-3 yıl, %31,9'u 7 yıl ve üzeri hüküm almıştır. Katılımcıların büyük bir oranının hırsızlık (%60,2), yağma (%14,2), cinsel istismar (%6,2) ve uyuşturucu (%5,8) suçlarından hüküm giydiği görülmektedir. Okuldan kaçtığını belirtenlerin oranı %85,4, evden kaçtığını belirtenlerin oranı %65'tir. Babası alkol kullananların oranı %23, babası madde kullananların oranı ise %8'dir.

Çizelge 3'de katılımcıların Aile Aidiyeti Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği'nden aldıkları puanlara ait betimsel bilgiler verilmiştir.

Çizelge: 3 Katılımcıların Aile Aidiyeti ve Yaşam Doyumu Ölçeklerinden Almış Oldukları Puanlara Ait Betimsel Bilgiler

Değişken	N	En düşük değer	En yüksek değer	\bar{X}	Ss
Kendilik aidiyeti	226	14,00	60,00	49,31	12,21
Aile aidiyeti	226	6,00	25,00	17,62	4,04
Aidiyet toplam	226	21,00	85,00	66,93	15,49
Yaşam doyumu	226	14,00	60,00	49,31	12,21

Çizelge 3 incelendiğinde, katılımcıların Aile Aidiyeti Ölçeği alt boyutları, toplam puanı ve yaşam doyumu puanı ortalamaları sırası ile 49,31; 17,62; 66,93 ve 49,31 olarak hesaplanmıştır. Bu değerlere göre, katılımcıların kendilik aidiyeti, aile aidiyeti ve toplam aile aidiyetinin yüksek düzeyde, yaşam doyumunun ise orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Çizelge 4'te katılımcıların aile aidiyeti ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiye dair puanlar verilmiştir.

Çizelge: 4 Katılımcıların Aile Aidiyeti ve Yaşam Doyumu Ölçeklerinden Almış Oldukları Puanlar Arasındaki İlişkilere Ait Katsayılar

		Kendilik aidiyeti	Aile aidiyeti	Aidiyet toplam
Yaşam doyumu	r	,310**	,304**	,324**
	p	0,00	0,00	0,00
	N	226	226	226

** $p < 0,01$

Çizelge 4 incelendiğinde, katılımcıların yaşam doyumu puanları ile kendilik aidiyeti ($r=0,310$; $p < 0,01$), aile aidiyeti ($r=0,304$; $p < 0,01$) ve aile aidiyeti toplam ($r=0,324$; $p < 0,01$) puanları arasında orta düzeyde pozitif yönlü ve anlamlı ilişkilerin bulunduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan suçta sürüklenmiş erkek çocukların yaşam doyumu arttıkça aile aidiyetinin de artış gösterdiği ya da bir başka deyişle aile aidiyeti arttıkça yaşam doyumunun da arttığı belirlenmiştir.

Çizelge 5'te katılımcıların aile aidiyetinin kardeş sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair bilgiler verilmiştir.

Çizelge: 5 Katılımcıların Aile Aidiyeti Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Kardeş Sayısına Göre Karşılaştırılması

Değişken	Kardeş sayısı	N	\bar{X}	Ss	F	p	Gruplar arası fark
Kendilik aidiyeti	1. 1-3	87	51,68	11,03	3,52	0,03*	1>2;
	2. 4-5	78	46,64	13,17			
	3. 6 ve üzeri	61	49,36	12,03			
Aile aidiyeti	1. 1-3	87	18,51	3,84	4,17	0,02*	1>2;
	2. 4-5	78	16,72	3,87			
	3. 6 ve üzeri	61	17,51	4,32			
Aidiyet toplam	1. 1-3	87	70,18	14,10	4,04	0,02*	1>2;
	2. 4-5	78	63,36	16,28			
	3. 6 ve üzeri	61	66,87	15,57			

* $p < 0,05$

Çizelge 5 incelendiğinde, katılımcıların kendilik aidiyeti, aile aidiyeti alt boyutları ve aile aidiyeti toplam puan ortalamalarının kardeş sayısına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($p<0,05$). Kardeş sayısı “1-3” aralığında olan çocukların aile aidiyetinin kardeş sayısı “4-5” aralığında olan çocuklarıninkine göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 6'da katılımcıların aile aidiyetinin aile yapısına göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair bilgiler verilmiştir.

Çizelge: 6 Katılımcıların Aile Aidiyeti Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Aile Yapısına Göre Karşılaştırılması

Değişken	Aile yapısı	N	\bar{X}	Ss	t	p
Kendilik aidiyeti	Çekirdek	125	49,23	12,18	-0,13	0,90
	Geniş	101	49,42	12,31		
Aile aidiyeti	Çekirdek	125	17,82	3,98	0,81	0,42
	Geniş	101	17,38	4,12		
Aidiyet toplam	Çekirdek	125	67,05	15,45	0,10	0,92
	Geniş	101	66,79	15,61		

Çizelge 6 incelendiğinde, katılımcıların kendilik aidiyeti, aile aidiyeti alt boyutları ve aile aidiyeti toplam puan ortalamalarının aile yapısına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($p>0,05$).

Çizelge 7'de katılımcıların aile aidiyetinin ailenin birlikte yaşama durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair bilgiler verilmiştir.

Çizelge: 7 Katılımcıların Aile Aidiyeti Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Ailenin Birlikte Yaşam Durumuna Göre Karşılaştırılması

Değişken	Anne babanın birlikte yaşama durumu	N	\bar{X}	Ss	t	p
Kendilik aidiyeti	Birlikte	153	51,35	10,92	3,72	0,00*
	Ayrı (boşandılar)	73	45,04	13,67		
Aile aidiyeti	Birlikte	153	18,14	3,79	2,87	0,00*
	Ayrı (boşandılar)	73	16,52	4,35		
Aidiyet toplam	Birlikte	153	69,50	13,94	3,68	0,00*
	Ayrı (boşandılar)	73	61,56	17,20		

* $p<0,05$

Çizelge 7 incelendiğinde, katılımcıların kendilik aidiyeti, aile aidiyeti alt boyutları ve aile aidiyeti toplam puan ortalamalarının ailenin birlikte yaşama durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($p<0,05$). Buna göre anne ve babası birlikte olan çocukların aile aidiyeti, anne ve babası ayrı olanlara göre anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur.

Çizelge 8'de katılımcıların aile aidiyetinin anne-baba cezaevinde kalma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığına dair bilgiler verilmiştir.

Çizelge: 8 Katılımcıların Aile Aidiyeti Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Anne-Baba Cezaevinde Kalma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Değişken	Anneniz ya da babanız hiç ceza evinde kaldı mı?	N	\bar{X}	Ss	t	p
Kendilik aidiyeti	Evet	82	45,26	13,26	-3,87	0,00*
	Hayır	144	51,63	10,96		
Aile aidiyeti	Evet	82	16,68	4,43	-2,67	0,01*
	Hayır	144	18,15	3,71		
Aidiyet toplam	Evet	82	61,94	17,01	-3,74	0,00*
	Hayır	144	69,78	13,83		

* $p<0,05$

Çizelge 8 incelendiğinde, katılımcıların kendilik aidiyeti, aile aidiyeti alt boyutları ve aile aidiyeti toplam puan ortalamalarının anne ya da babanın ceza evinde kalma durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($p<0,05$). Anne ya da babasının ceza evinde kalmadığını belirten çocukların; aile aidiyeti anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Çizelge 9'da katılımcıların aile aidiyetinin evden kaçma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığına dair bilgiler verilmiştir.

Çizelge: 9 Katılımcıların Aile Aidiyeti Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Evden Kaçma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Değişken	Hiç evden kaçtınız mı?	N	\bar{X}	Ss	t	p
Kendilik aidiyeti	Evet	147	47,72	12,38	-2,73	0,01*
	Hayır	79	52,28	11,37		
Aile aidiyeti	Evet	147	17,29	4,13	-1,70	0,09
	Hayır	79	18,24	3,81		
Aidiyet toplam	Evet	147	65,01	15,72	-2,60	0,01*
	Hayır	79	70,52	14,46		

*p<0,05

Çizelge 9 incelendiğinde, katılımcıların aile aidiyeti alt boyutu puan ortalamalarının cezaevinde girmeden önce evden kaçma durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($p>0,05$). Diğer yandan, katılımcıların kendilik aidiyeti alt boyutu ve aile aidiyeti toplam puan ortalamaları evden kaçma durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermiştir ($p<0,05$). Evden hiç kaçmadığını belirten suça sürüklenmiş çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti anlamlı olarak daha yüksektir.

Çizelge 10'da katılımcıların aile aidiyetinin babanın alkol kullanma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığına dair bilgiler verilmiştir.

Çizelge: 10 Katılımcıların Aile Aidiyeti Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Babanın Alkol Kullanma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Değişken	Babanız alkol kullanıyor mu?	N	\bar{X}	Ss	t	p
Kendilik aidiyeti	Evet	52	47,60	12,37	-1,14	0,25
	Hayır	174	49,83	12,15		
Aile aidiyeti	Evet	52	17,06	4,03	-1,14	0,25
	Hayır	174	17,79	4,04		
Aidiyet toplam	Evet	52	64,65	15,69	-1,20	0,23
	Hayır	174	67,61	15,41		

Çizelge 10 incelendiğinde, katılımcıların kendilik aidiyeti, aile aidiyeti alt boyutları ve aile aidiyeti toplam puan ortalamalarının babanın alkol kullanma durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($p>0,05$). Buna göre babasının

alkol kullandığını ve kullanmadığını belirten suçta sürüklenmiş çocukların; aile aidiyetinin benzer düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 11'de katılımcıların aile aidiyetinin babanın madde kullanma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair bilgiler verilmiştir.

Çizelge: 11 Katılımcıların Aile Aidiyeti Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Babanın Madde Kullanma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Değişken	Babanız madde kullanıyor mu?	N	\bar{X}	Ss	t	p
Kendilik aidiyeti	Evet	18	43,28	10,72	-2,20	0,03*
	Hayır	208	49,84	12,21		
Aile aidiyeti	Evet	18	15,61	4,06	-2,22	0,03*
	Hayır	208	17,79	4,00		
Aidiyet toplam	Evet	18	58,89	14,17	-2,31	0,02*
	Hayır	208	67,63	15,43		

*p<0,05

Çizelge 11 incelendiğinde, katılımcıların kendilik aidiyeti, aile aidiyeti alt boyutları ve aile aidiyeti toplam puan ortalamalarının babanın madde kullanma durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($p<0,05$). Buna göre babasının madde kullanmadığını belirten suçta sürüklenmiş çocukların aile aidiyeti anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların bazı özellikleri ile aile aidiyeti arasındaki ilişkinin karşılaştırıldığı analizlerin sonucunda, katılımcıların aile yapısı ve babalarının alkol kullanma durumuna ile aile aidiyeti arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p>0,05$); kardeş sayısı, anne baba birliktelik durumu, anne babanın cezaevinde kalma durumu, katılımcının cezaevinden önce evden kaçma durumu, babanın madde kullanma durumu ile aile aidiyeti arasında anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Karşılaştırmalara ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur.

TARTIŞMA

Çocuk cezaevleri ve eğitim evlerinde suçta sürüklenmiş 15-18 yaş arası hükümlü çocukların bazı özelliklerine göre aile aidiyeti ve yaşam doyumunun incelendiği bu araştırmada, suçta sürüklenmiş hükümlü çocukların aile aidiyetinin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusu Lezin ve diğerlerinin (2004) bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Bu araştırmacılara göre çocuklar, birincil bakım verenleriyle

doğumdan itibaren bağ kurarlar. Çocuklar ve ebeveynler tarafından hissedilen duygusal bağlar sürdürülebilirdir ve çocuk büyüdükçe korunabilir (Lezin ve diğ., 2004). Ebeveynler ve çocuklar arasındaki bağ, diğerlerinden farklıdır ve bir çocuğun psikolojik ve fiziksel gelişimi için çok önemlidir (Lamanna ve Riedmann 2003). Benzer şekilde ebeveyn-çocuk bağlılığı, ebeveynler ve çocuklar arasında olumlu bir duygusal değişimle sonuçlanır (Lezin ve diğ., 2004). Son dönemlerde yapılan araştırmalar ebeveyn-çocuk ilişkisinin sürekliliğine ve korunmasına çok önemli vurgular yapmaktadır. Ayrıca Çocuk Eğilimleri Araştırması'nın sonuçlarına göre gençlerin olumlu davranmasını sağlayan altı maddeden birinin de "aile aidiyeti" duygusu olduğu belirtilmektedir (Moore ve diğ., 2002). Araştırmamızda suça sürüklenmiş çocukların aile aidiyetinin yüksek çıkmış olması çocukların içinde bulunduğu yaş dönemiyle ve aile desteğine ihtiyaç duyma düzeyiyle ilişkilendirilebilir. Bu kapsamda suça sürüklenmiş hükümlü çocukların aile aidiyetinin belli bir düzeyde korunduğu görülmektedir.

Bu çalışmada ulaşılan ikinci bulgu ise suça sürüklenmiş hükümlü çocukların yaşam doyumuna yönelik algılarının orta düzeyde olmasıdır. Bu bulgular literatürle tutarlılıklar göstermektedir. Onyishi ve Okongwu'ya göre (2013) yaşam doyumunu kişilerin hayata ilişkin beklentileriyle ilişkili elde ettikleri ürün ve sonuçlara dair bir değerlendirmeyi yansıtmaktadır. Aynı şekilde Lau ve Bradshaw' a göre (2016) çocuklar açısından yaşam doyumunu kendi yaşamları ile mutlu olduklarını ve hayatlarının doğru yolda olduğuna ilişkin algısıdır. Bu kapsamda suça sürüklenmiş hükümlü çocukların yaşamlarında olumlu gitmeyen bir şeylerin olması yaşam doyumlarının orta düzeyde çıkmasının önemli bir kaynağı olabilir.

Araştırmada suça sürüklenmiş hükümlü çocukların aile aidiyeti ile yaşam doyumunu konusunda ortaya çıkan en dikkat çekici sonuç iki değişken arasındaki ortaya çıkan anlamlı ilişkilidir. Suça sürüklenmiş hükümlü çocukların yaşam doyumunu arttıkça aile aidiyetinin de artış gösterdiği belirlenmiştir. Bu bulgular literatürde çok sayıda araştırmamızın bulgularıyla desteklenmektedir. Kong ve You'ya göre (2013) sosyal destek ile yaşam doyumunu arasında pozitif bir ilişki söz konusudur. Marjorita ve arkadaşlarının (2018) gerçekleştirdikleri araştırmanın bulgularına göre ebeveynler ve gençler arasındaki güçlü bağlar, özellikle ebeveynler gençlerin özerkliğini destekleyici sosyal ve etkileşimli bir yaklaşıma sahiplerse, gençlerin sağlık açısından riskli davranışlara maruz kalma olasılığı azalmakta buna karşın yaşam doyumları artmaktadır. Araştırmamızın bu bulgusu aile aidiyeti ve yaşam doyumunun birbirleriyle bağlantılı olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Suçta sürüklenmiş hükümlü çocukların aile aidiyeti konusunda gerçekleştirilen bu araştırmada ulaşılan sonuçlardan birisi de aile özellikleriyle ilişkilidir. Katılımcıların aile aidiyeti ölçeğinden almış oldukları puanlar aile yapılarına göre farklılık göstermemektedir. Araştırmaya katılan ve çekirdek veya geniş aile yapısına sahip suçta sürüklenmiş çocukların aile aidiyetinin benzer düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte katılımcıların aile aidiyeti ölçeğinden almış oldukları puanlar kardeş sayılarına göre farklılık göstermektedir. Kardeş sayısı “1-3” aralığında olan çocukların aile aidiyetinin, kardeş sayısı “4-5” aralığında olan çocuklarıninkine göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular literatürdeki bazı araştırmaların sonuçlarıyla desteklenmektedir. Downey (1995), 24.599 erkek ve kız sekizinci sınıf öğrencisinden oluşan örneklemeyle kardeş sayısı, ebeveyn kaynakları ve eğitim performansı arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Daha büyük aileleri olan çocuklar daha az ebeveyn desteği, ebeveynlerin kişilerarası kaynaklarına daha az erişim ve daha düşük eğitim beklentileri bildirmiştir. Cornwell, Eggebeen ve Meschke (1996) dezavantajlı ailelerden gelen adölesanların (yani, tek ebeveynli evler, dört veya daha fazla kardeş, düşük aile geliri) yetişkin bireylerin resmi eğitim deneyimlerine sınırlı ve önemli sosyal dayanımları olan aile sistemlerine sahip olma olasılığının daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Bu faktörler, ebeveynlerin çocuklarının olumsuz akran etkileriyle başa çıkmalarına etkili bir şekilde yardımcı olma kabiliyetini olumsuz yönde etkilemektedir. Aile büyüklüğü, kardeş çokluğu ve suç davranışları ile aile aidiyeti üzerindeki etkileri konusunda daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu da belirtilmektedir (Downey, 1995, Cornwell ve diğ., 1996). Bu çalışmada 800 tane 10. sınıf öğrencisi (400 kız ve 400 erkek) araştırılmıştır. Daha büyük bir ailenin kardeş sıralamasında ortada kalan onuncu sınıfların arasında suçluluk artışı ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Kardeş sayısının çok olmasının anne ve baba kontrolünün azalmasına neden olabileceği, bu durumun da aile aidiyetini olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir.

Araştırmada ulaşılan bir diğer bulgu katılımcıların aile aidiyetinin ailenin birlikte yaşama durumuna göre farklılık göstermesidir. Ailesi birlikte olan çocukların; aile aidiyeti anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgular literatürle benzerlikler göstermektedir (Storer, 2012, Carver ve diğ., 2017). Storer’e göre (2012), gençlerin, aile içinde yer almaları ve onların katılımı için tanınma fırsatlarına ihtiyaçları söz konusudur. “Bağlantılı kalmak” ebeveynlerin çocuğun beklentileri ve bunların muhtevası hakkında konuşmalarına yardımcı olmakta ve çocuğun aileye getirdiği olumsuzlukları fark etmesini sağlamaktadır. Bununla birlikte, pozitif bir ebeveynin yokluğunda, çocuklar sağlıklı bir

aile aidiyet duygusu geliştirememektedir (Carver ve diğ., 2017). Carver ve diğerlerine göre (2017), anne-babalar güçlü bir akıl hocası olarak genç bir kişi için son derece faydalı aile bağlantıları sağlayabilir. Mentor ebeveyn, gençleri (1) sosyal ilişkilerini ve duygusal iyiliğini artırarak, (2) bilişsel becerilerini öğretim ve konuşma yoluyla geliştirerek ve (3) rol modeli olarak hizmet ederek pozitif kimlik gelişimini teşvik ederek aile bağlarına katkılar sağlayabilir. Literatürle de bağlantılı olarak birlikte yaşamının çocuğun ebeveyn desteğini daha fazla almasını ve hissetmesini sağladığı ve bu durumun da aile aidiyetini yükselttiği düşünülmektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu katılımcıların aile aidiyeti ölçeğinden almış oldukları puanların anne-baba cezaevinde kalma durumuna göre farklılık göstermesidir. Araştırma bulgularına göre aile aidiyeti ile anne ya da babanın ceza evinde kalma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Anne ya da babasının ceza evinde kalmadığını belirten çocukların; aile aidiyeti anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgular Clancy ve Maguire'in (2017) cezaevinde bulunan ebeveynlerin dışarıdaki diğer aile fertleri ve çocuklarıyla ilişkileri konulu araştırmasının bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Clancy ve Maguire'e göre (2017) cezaevinde yatan mahkûmların ebeveynlik davranışlarında gerek mahkûmiyetlerinin öncesinde ve gerekse de sonrasında sorunlar görülmektedir. Bu sorunlar ailenin tüm fertlerini özellikle çocukları olumsuz olarak etkilemektedir. Bu tür ailelerde çocukların bağlanma stillerinde ve aile bağlılıklarında sorunlar gözlenmektedir. Bu sayılan nedenlerin araştırmamızda da etkili olabileceği ve bunun sonucu olarak da ebeveynleri cezaevinde kalan çocukların aidiyetinin düşük düzeyde olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu ise suça sürüklenmiş hükümlü çocukların aile aidiyeti ölçeğinden almış oldukları puanların evden kaçma durumuna göre kısmen farklılık göstermesidir. Evden hiç kaçmadığını belirten suça sürüklenmiş çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti toplam puanı anlamlı olarak daha yüksektir. Fletcher ve diğerlerine göre (1996), ergenler olumsuz aile ortamlarında daha fazla tepkisellik gösterir ve bazı durumlarda bu durum evden kaçmaya kadar gidebilir. Araştırmalar evden kaçma vakalarının çocuğun görüşlerine değer verilmediği, çocuklarına esnek ve olumlu davranışlarla yaklaşmayan ebeveyn stillerinin hâkim olduğu ailelerde yaşandığı gözlemlenmiştir (Fletcher ve diğ., 1996). Olumsuz aile yaşantıları çocukların evden uzaklaşmalarına yol açmakta bu durumda aile bağlarını ve aidiyetini olumsuz etkilemektedir. Evden kaçmanın çocuğun ailesi tarafından anlaşılmadığını düşünmesi ya

da ailesi tarafından yetersiz ilgi görmesi sonucunda gerçekleştiği ve aslında bu durumun aile aidiyetinin düşük olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu katılımcıların aile aidiyeti ölçeğinden almış oldukları puanların babanın madde kullanma durumuna göre farklılık göstermesidir. Babasının madde kullanmadığını belirten suça sürüklenmiş çocukların aile aidiyeti anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgular literatürdeki çok sayıda çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir (Haenya ve diğ., 2018). Literatürde babanın alkol kullanımının çocuk ve aile etkileşimindeki etkileri konusunda çelişkili ve farklı sonuçlar olmasına rağmen, uyuşturucu kullanımı konusunda bir görüş birliği söz konusudur. Haenya ve diğerlerine göre (2018) uyuşturucu kullanan ebeveynler aile bütünlüğünü sağlama ve çocuklarıyla sağlıklı ilişkiler kurma konusunda yetersizlik göstermektedir. Araştırmamızda da ebeveynlerin madde kullanımına bağlı olarak sağlıklı aile ilişkileri kuramamasının çocukların aile aidiyetini olumsuz etkilediği düşünülmektedir.

SONUÇ

15-18 yaş aralığındaki suça sürüklenmiş hükümlü erkek çocukların bazı özelliklerine göre aile aidiyeti ve yaşam doyumu ilişkisinin incelendiği bu araştırma sonucunda; kardeş sayısı çok olanların, anne ve babası ayrı olanların, anne veya babası cezaevinde kalmış olanların, babası madde kullananların ve cezaevine gelmeden önce evden kaçanların aile aidiyetinin daha düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırma sonucunda suça sürüklenmiş hükümlü çocukların aile aidiyetinin yüksek, yaşam doyumunun orta düzeyde olduğu ve aile aidiyeti ve yaşam doyumu arasında doğrusal bir ilişki olduğu görülmüştür. Buna göre aile aidiyetinin artmasıyla yaşam doyumunun da arttığı gözlemlenmiştir.

Araştırma sonucunda hükümlü çocukların ailelerine ait kimi özelliklerin (kardeş sayısının çok olması, anne ve babanın ayrı olması, babanın madde kullanımı) çocukların aile aidiyetini etkilediği görülmüştür. Bu bakımdan özellikle ergenlik döneminde çocukların aile bağlarının güçlendirilmesinin önemli olduğu görülmektedir. Bunun için anne baba eğitimlerinin geliştirilmesinin ve aileye yönelik hizmetlerin rasyonel biçimde harekete geçirilmesini sağlayacak eğitim programlarının etkinliğinin sürekli olarak değerlendirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda evden kaçan çocukların da aile aidiyetinin düşük olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Çocukların evden kaçmasının da anne baba tutumlarıyla ilgili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca literatürde ebeveynler ve ergen çocukları arasındaki

çatışmaların çocukların davranışları üzerinde olumsuz etkilerine sıklıkla vurgu yapılmaktadır. Bu bakımdan ergenlik döneminde ebeveyn-çocuk ilişkilerine yardımcı olmak ve çocuklarının davranışlarını daha iyi anlamaları için, ebeveynlere ergenliğin gelişimsel değişiklikleri hakkında eğitimler verilmesi ve ebeveyn farkındalığının artırılması faydalı olacaktır. Ayrıca suça sürüklenmiş çocuklarının değişen ihtiyaçlarına uyum sağlamak için, ebeveynler için ergen çocuklarına uyum programları düzenlenmesinin de yararlı olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın en önemli sınırlılığı aile aidiyeti ve yaşam doyumu değişkenlerinin sadece suça sürüklenmiş hükümlü erkek çocuklar üzerinde yapılmasıdır. Gelecek çalışmaların hükümlü olmayan, kız çocukları gibi farklı gruplar da dâhil edilerek yapılması alanda anlamlı sonuçların ortaya çıkmasına katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmada suça sürüklenmiş hükümlü çocukların aile aidiyeti ve yaşam doyumu nicel yöntemlerle çözümlenmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte anket uygulamaları sürecinde suça sürüklenmiş hükümlü çocuklara ilişkin çok farklı ve özel kişisel hikâyelerle karşılaşmıştır. Bu kapsamda suça sürüklenmiş hükümlü çocuklarda aile aidiyeti ve yaşam doyumunun nitel araştırma yöntemleri ile derinlemesine analiz edilmesinin literatüre önemli katkılar sağlayacağına inanılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aslantürk, H., Saruç, S. (2018). Gelişimsel Gecikmesi Olan Çocukların Annelerinin Bağlanma Stillерinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Journal of Current Researches on Health Sector*, 8(2), 221-232.
- Bean, S., Rolleri, L. A., Wilson, P. (2016). *Parent-Child Connectedness*. ETR Associations.
- Büyükoztürk, S., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, O. E., Karadeniz, S., Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Carver, H., Elliott, L., Kennedy, C., Hanley, J. (2017). Parent-child connectedness and communication in relation to alcohol, tobacco and drug use in adolescence: An integrative review of the literature. *Drugs: Education, Prevention and Policy*, 24(2), 119-133.
- CDC-Center for Disease Control and Prevention (2005). *YRBSS National Youth Risk Behavior Survey*, 1991-2005.
- Clancy, A., Maguire, M. (2017). Prisoners and their children: An innovative model of 'whole family' support. *European Journal of Probation*, 9(3), 210-230.

- Cornwell, G.T., Eggebeen, D. J., Meschke, L. L. (1996). The changing family context of early adolescence. *The Journal of Early Adolescence*, 16(2), 141-156.
- Dağlı, A., Baysal, N, (2016). Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250- 1262.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.
- Downey, D. B. (1995). When bigger is not better: Family size, parental resources, and children's educational performance. *American Sociological Review*, 60(5), 746-761.
- Eaton, D. K., Kann, L., Kinchen, S., Ross, J., Hawkins, J., Harris, W. A. ve ark. (2006). Centers for disease control and prevention. Youth risk behavior surveillance—United States, 2005. *Surveillance Summaries. MMWR* 55, 1–108.
- Fletcher, K. E., Fischer, M., Barkley, R. A., Smallish, L. (1996). A sequential analysis of the mother-adolescent interactions of ADHD, ADHD/ODD, and normal teenagers during neutral and conflict discussions. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 24, 271–297.
- Haenya, M., Little Field, A. K., Wood, P., Sherc, J. (2018). Method effects of the relation between family history of alcohol is mand parent reports of off spring impulsive behavior. *Addictive Behaviors*, 87, 251-25.
- Hamamcı, Z., Sevim, S. A. (2004) .Türkiye'de aile rehberliği çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(22) 15-23.
- Hedin, L. (2012). *Foster youth's sense of belonging in kinship*. Orebro University Publications. <http://www.divaportal.org/smash/get/diva2:458027/FULLTEXT02.pdf> Erişim:4.12.2018.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kong, F., You, X. (2013). Loneliness and self-esteem as mediators between social support and life satisfaction in late adolescence. *Social Indicators Research*, 110, 271–279.
- Köker, S. (1991). Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumu düzeyinin karşılaştırılması, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Lamanna, M. A., Riedman, A., Stewart, S. D. (2003). *Marriages, families, and relationships: making choices in a diverse society* (12th Ed.). USA: Cengage learning.
- Lau, M., Bradshaw, J. (2016). Material well-being, social relationships and children's overall life satisfaction in Hong Kong. *Child Indicators Research*, 11(1), 185–205.

- Lezin, N., Rolleri, L. A., Bean, S., Taylor, J. (2004). *Parent-child connectedness implications for research, interventions, and positive impacts on adolescent health*. Santa Cruz, CA: ETR Associates.
- Marjorita, S., Goranskaya, S., Kirilina, V., Bykachev, K., Tossavainen, K. (2018). Home and school responsibilities for children's health literacy development: The views of Finnish and Russian parents and teachers. *Russian Journal of Communication*, 10(1), 70-90.
- Mavili, A., Kesen, N. F., Daşbaşı, S. (2014). Aile aidiyeti ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(33), 29-45.
- Moore, K., Chalk, R., Scarpa, J., Vandivere, S. (2002). Family strengths: Often overlooked, but real. *Child Trends Research Brief*, 1-7.
- Onyishi, I. E., Okongwu, O. E. (2013). Personality and social support as predictors of life satisfaction of Nigerian prison officers. *The Social Sciences*, 8(1), 5-12.
- Perry, D. G., Kusel, S. J., Perry, L. C. (1998). Victims of peer aggression. *Developmental Psychology*, 24, 807-814.
- Quinn, G.P., Bell- Ellison, B.A., Loomis, W., Tucci, M. (2007). *Adolescent perceptions of violence: Formative research findings from a social marketing campaign to reduce violence among middle school youth*. Department of Inter disciplinary Oncology, University of South Florida College of Medicine, MDC 44, MRC-CANCONT, 12902 Magnolia Drive, Tampa, FL 33612, USA
- Rakow, A., Forehand, R., McKee, L., Coffelt, N., Champion, J., Fear, J., Compas, B. (2009). The relation of parental guilt induction to child internalizing problems when a caregiver has a history of depression. *Journal of Child and Family Studies*, 18(4), 367-377.
- Salvy, S. J., Miles, J. N., Shih, R. A., Tucker, J. S., D'Amico, E. J. (2017). Neighborhood, family and peer-level predictors of obesity-related health behaviors among young adolescents. *Journal of Pediatric Psychology*, 42(2), 153-161.
- Storer, H. (2012). *Intervention to improve foster families' lack of trust, connectedness*. <https://phys.org/news/2012-06-intervention-foster-families-lack-connectedness.html>
Erişim: 10.09.2018
- USDHHS, (2005). *Youth violence: A report of the surgeon general*. Washington, DC: U.S. Government Printing Office. Available at: US Department of Health and Human Services <http://www.surgeongeneral.gov/library/youthviolence/default.htm>
- Veenhoven, R. (2015). *A comparative study of satisfaction with life in Europe*. Eötvös University Press, <https://personal.eur.nl/veenhoven/Pub1990s/96d-full.pdf> Erişim: 01.09.2018

WHR, (2018). *World happiness report 2018*. <http://worldhappiness.report/ed/2018/> Erişim: 15.08.2018.